



C/2025/2796

21.5.2025

Závěry Rady o inkluzivních postupech zaměřených na účastníky vzdělávání v předškolním vzdělávání a péči a školním vzdělávání

(C/2025/2796)

RADA EVROPSKÉ UNIE,

S OHLEDEM na texty přijaté v rámci Unie o vzdělávání, odborné přípravě a sociálních otázkách pro účely politik,

ZDŮRAŽŮJE, že

1. zásady inkluzivního vzdělávání odrážejí základní práva všech účastníků vzdělávání, jak jsou zakotvena v Úmluvě UNESCO proti diskriminaci ve vzdělávání, v Úmluvě OSN o právech dítěte, v Úmluvě OSN o právech osob se zdravotním postižením a v Listině základních práv Evropské unie;
2. vzdělávání a odborná příprava mají zásadní význam při podpoře inkluzivních a demokratických společností a zvyšování konkurenceschopnosti a prosperity; inkluzivní společnost vybudovaná na základě spravedlivého a vysoce kvalitního vzdělávání a odborné přípravy, která poskytuje přístupnou infrastrukturu, výukové materiály a pedagogické přístupy, zajišťuje a zlepšuje příležitosti, pohodu a růst všech účastníků vzdělávání bez ohledu na jejich původ, schopnosti nebo okolnosti. Bez inkluzivního vzdělávání je potenciál pro inovace a udržitelný pokrok omezený a díky využití rozmanitých talentů a perspektiv všech jednotlivců se posiluje sociální soudržnost i konkurenceschopnost;
3. předškolní vzdělávání a péče a školní vzdělávání hrají klíčovou úlohu, jelikož zavádějí preventivní opatření k řešení sociálních nerovností a zároveň podporují dlouhodobý osobní a společenský blahobyt. Inkluzivní postupy zaměřené na účastníky vzdělávání v předškolním vzdělávání a péči a ve školním vzdělávání podporují rovné příležitosti, sociální soudržnost a plné zapojení všech dětí, žáků a studentů do vzdělávání a společenského života a zároveň přispívají k jejich komplexnímu osobnímu, emocionálnímu a sociálnímu rozvoji. Zajišťují rovněž, aby systémy vzdělávání a odborné přípravy zůstaly odolné, přizpůsobivé a spravedlivé a poskytovaly každému jednotlivci příležitosti k růstu a plnému využití svého potenciálu;
4. koncepce inkluzivního vzdělávání a jeho začlenění do rámců politiky členských států v oblasti vzdělávání a odborné přípravy se vyvíjely a nadále se vyvíjejí. Inkluzivní vzdělávání je nyní stále více vnímáno jako systémový přístup, který umožňuje zajistit všeobecné právo na vzdělání všem účastníkům vzdělávání. Cílem je nabídnout smysluplné a vysoce kvalitní vzdělávací příležitosti a trvalou podporu každému účastníkovi vzdělávání v souladu s první a jedenáctou zásadou evropského pilíře sociálních práv a první strategickou prioritou strategického rámce evropské spolupráce v oblasti vzdělávání a odborné přípravy s ohledem na vytvoření Evropského prostoru vzdělávání a další vývoj po jeho dosažení;

ZDŮRAŽŮJE, že

5. pro účely těchto závěrů je třeba pojmy „předškolní vzdělávání a péče“ a „školní vzdělávání“ chápat v souladu s vnitrostátními právními předpisy a strukturou každého vnitrostátního systému vzdělávání a odborné přípravy;

UZNÁVÁ, že

6. vzdělávání a odborná příprava procházejí významnou transformací, která je motivována technologickým pokrokem, vyvíjejícími se inovativními pedagogickými přístupy a měnícími se společenskými potřebami. Tyto změny formují výuku, učení, posuzování a hodnocení, přičemž stále větší důraz je kladen na personalizované, inovativní, inkluzivní a flexibilní postupy.
7. nedávné krize, včetně přírodních katastrof, ozbrojených konfliktů, jako je válečná agrese Ruska proti Ukrajině, hospodářská nestabilita, mimořádné situace v oblasti veřejného zdraví a politické a sociální otřesy, které ohrožují respektování lidské důstojnosti a další prosazování lidských práv, která se uplatňují v Evropském prostoru vzdělávání, mají na systémy vzdělávání a odborné přípravy v celé Evropě velký a často trvalý dopad. Tyto faktory mohou narušit procesy učení a omezit přístup ke zdrojům, a tím prohlubovat nerovnosti;
8. stále větší rozmanitost dětí a studentů přináší výzvy pro zařízení a školy předškolního vzdělávání a péče, přičemž je zdůrazněna nutnost účinně reagovat na jejich rozmanité potřeby. Tyto instituce by měly být odolnější, přístupnější a inkluzivnější, aby podporovaly spravedlivé příležitosti k učení a celostní rozvoj každého dítěte a studenta, a přispívaly tak k sociální soudržnosti;

9. pro zajištění úspěchu inkluzivního vzdělávání, a to i v oblasti předškolního vzdělávání a péče, mají zásadní význam vedoucí pracovníci škol, učitelé, školitelé a další zaměstnanci. Nábor a udržení kvalifikovaných odborníků je však v mnoha členských státech i nadále významným problémem, což může bránit účinnému provádění inkluzivního vzdělávání;

KONSTATUJE, že

10. rané roky vzdělávání, zejména v zařízeních předškolního vzdělávání a péče, mají zásadní význam pro položení základů inkluzivního učení. V těchto letech se posiluje komplexní osobní, emocionální a sociální rozvoj dětí, formuje se jejich pozitivní postoj k učení, stimuluje zvědavost a buduje sebeúcta. Spravedlivý přístup k vysoce kvalitnímu vzdělávání, včasné intervence a inkluzivní pedagogika mohou výrazně zlepšit šance všech dětí na úspěch v životě;
11. inkluzivní postupy zaměřené na účastníky vzdělávání staví do středu vzdělávacího procesu každého jednotlivce i s jeho výzvami, zájmy a talenty a využívají flexibilní a adaptivní metody, které jdou účastníkům vzdělávání naproti a vedou je k plnému rozvoji jejich potenciálu a dosažení školního úspěchu, přičemž bojují proti omezením způsobeným strukturálními nerovnostmi, škodlivými společenskými normami a stereotypy;
12. k rozvoji a zlepšování sociálních dovedností účastníků vzdělávání může svým inkluzivním rozměrem přispět neformální vzdělávání. Je důležité formální a neformální vzdělávání propojovat a podporovat společné iniciativy a opatření mezi nimi;
13. z výzkumu založeného na důkazech vyplývá, že inkluzivní vzdělávání je přínosem pro všechny jeho účastníky, a to jak z hlediska výsledků v oblasti vzdělávání, tak z hlediska osobního, emocionálního a sociálního rozvoje a celkového blahobytu, a že pokud jsou účastníci vzdělávání z různých prostředí a s různými schopnostmi zahrnuti do běžných tříd a jejich potřeby jsou uspokojovány pomocí zvláštních podpůrných opatření, je pravděpodobnější, že budou rozvíjet pozitivní sociální vztahy, větší sebevědomí a silnější dovednosti pro řešení problémů, které mají zásadní význam pro celoživotní učení a aktivní účast ve společnosti a na trhu práce;
14. přístup k vysoce kvalitním údajům o výsledcích účastníků vzdělávání, inkluzivních postupech a překážkách, s nimiž se potýkají účastníci vzdělávání s různými a zvláštními vzdělávacími potřebami, má zásadní význam pro sledování pokroku, hodnocení dopadu politik inkluzivního vzdělávání a zajištění toho, aby školní postupy byly neustále přizpůsobovány vyvíjejícím se potřebám všech účastníků vzdělávání;
15. politiky podložené důkazy, které zahrnují údaje o účinnosti inkluzivních postupů, mají zásadní význam pro přípravu a realizaci inkluzivních systémů vzdělávání a odborné přípravy na všech úrovních a pro zajištění toho, aby intervence byly přizpůsobeny různým potřebám účastníků vzdělávání a zároveň podporovaly vysoce kvalitní a spravedlivé vzdělávání a odbornou přípravu;
16. účinné a vysoce kvalitní počáteční vzdělávání učitelů i jejich další profesní rozvoj založený na důkazech a osvědčených postupech, jakož i na jejich potřebách a očekáváních, mají zásadní význam pro vybavení vedoucích pracovníků škol, učitelů, školitelů a dalších pracovníků, včetně těch, kteří působí v oblasti předškolního vzdělávání a péče, znalostmi, dovednostmi, postoji a výukovými strategiemi s cílem usnadnit inkluzivní vzdělávání. To zahrnuje možnost využívat etické a bezpečné pomocné technologie na podporu dětí a účastníků vzdělávání s různými potřebami v běžných skupinách v zařízeních předškolního vzdělávání a péče, ve třídách a školách;
17. začlenění zásad inkluzivního vzdělávání do systémů vzdělávání a odborné přípravy vyžaduje komplexní celoškolní přístup, v jehož rámci jsou procesy učení, výukové postupy, metody hodnocení, školní prostředí a podpůrné služby sladěny tak, aby všem účastníkům vzdělávání poskytovaly komplexní vzdělávání a pohodu, a v němž vedoucí pracovníci škol, učitelé, školitelé a další zaměstnanci odrážejí rozmanitost společnosti;

S OHLEDEM NA

18. význam inkluzivních vzdělávacích postupů založených na přístupu zaměřeném na účastníky vzdělávání, který zohledňuje různé potřeby, zájmy a styly učení každého jednotlivce od předškolního vzdělávání a péče až po školní vzdělávání;
19. význam diverzifikovaného a kvalifikovaného sboru pedagogických pracovníků pro zlepšování výsledků učení všech účastníků vzdělávání a přínos těchto faktorů k sociální soudržnosti a rozvoji demokratických společností;
20. význam komunikace a spolupráce se všemi rodinami, rodiči nebo zákonnými zástupci s cílem zajistit, aby rozhodnutí byla přijímána v nejlepším zájmu dítěte;

21. potřebu systémově dále rozvíjet a provádět politiky a postupy podložené důkazy s cílem řešit vyvíjející se a rozmanité potřeby dětí a účastníků vzdělávání, a to jak v oblasti předškolního vzdělávání a péče, tak ve školním vzdělávání, a zároveň zajistit, aby tyto přístupy odrážely nejnovější výzkum relevantní pro oblast vzdělávání a odborné přípravy;

ZDŮRAŽŇUJE, že je třeba

22. zajistit, aby byly odpovídajícím způsobem a včas určeny rozmanité potřeby účastníků vzdělávání s cílem vytvořit inkluzivní a bezpečné vzdělávací prostředí, které podporuje zapojení všech dětí, žáků a studentů do spravedlivého a vysoce kvalitního vzdělávání a odborné přípravy a zároveň respektuje rozmanitost a společné evropské hodnoty a prosazuje digitální humanismus;
23. řešit rozmanité potřeby účastníků vzdělávání poskytováním odpovídajících důkazů podložených podpůrných opatření a zároveň vybavit účastníky vzdělávání, jakož i vedoucí pracovníky škol, učitele, školitele a další pracovníky znalostmi, dovednostmi a postoji, díky nimž budou schopni uznat a ocenit rozmanitost a podporovat sociální soudržnost, rovnost, osobní naplnění a aktivní občanství;
24. rozvíjet a posilovat výzkum, spolehlivé systémy shromažďování údajů a informační systémy v oblasti inkluzivního předškolního vzdělávání a péče a školního vzdělávání s cílem nasměrovat ke strategickému výběru účinných a efektivních inkluzivních přístupů;

VYZÝVÁ ČLENSKÉ STÁTY, ABY

25. v relevantních případech dále rozvíjely a prováděly integrovanou a komplexní strategii zaměřenou na školní úspěch a inkluzivní politiky, které podporují aktivní účast všech dětí a účastníků vzdělávání, zajišťují rovný přístup k vysoce kvalitnímu předškolnímu vzdělávání a péči a školnímu vzdělávání a odstraňují překážky učení;
26. podporovaly přístupy a strategie výuky a formativního hodnocení, které jsou cílené, flexibilní, diferencované a individualizované tak, aby vyhovovaly různým potřebám účastníků vzdělávání, aby vzdělávací prostředí podporovalo plné zapojení každého účastníka vzdělávání bez ohledu na jeho výchozí pozici;
27. prostřednictvím celoškolního přístupu dále rozvíjely inkluzivní kulturu a postupy v oblasti předškolního vzdělávání a péče a školních postupů, které respektují a oceňují rozmanitost, podporují úctu ke všem jednotlivcům a vzorům ze všech oblastí života a motivují k přístupům ke vzdělávání založeným na spolupráci, kde děti, účastníci vzdělávání, rodiny, rodiče nebo zákonní zástupci, vedoucí pracovníci škol, učitelé, školitelé a další pracovníci, jako jsou podpůrní a specializovaní pracovníci, a to i v oblasti předškolního vzdělávání a péče, spolupracují na vytváření podpůrných vzdělávacích komunit, v nichž se řeší vzdělávací potřeby a duševní pohoda všech zúčastněných;
28. zajistily, aby bylo vyvinuto úsilí o začlenění úhlů pohledu a názorů všech účastníků vzdělávání do vzdělávacích záležitostí, které se jich týkají, aby si byli více vědomi toho, že mohou něco ovlivnit, a měli větší pocit sounáležitosti a zároveň cítili, že mají silnou pozici, zapojovali se do demokratických procesů a byli do nich začleněni;
29. podporovaly širší zapojení rodin, rodičů nebo zákonných zástupců do fungování zařízení předškolního vzdělávání a péče a škol v zájmu uznávání potřeb a schopností jejich dětí a jejich socioekonomického a kulturního zázemí, a to při zohlednění nejlepšího zájmu dítěte;
30. zvážily investice do počátečního vzdělávání učitelů a jejich dalšího profesního rozvoje a podpory vedoucích pracovníků škol, učitelů, školitelů a dalších pracovníků, jako jsou podpůrní a specializovaní pracovníci, aby bylo zajištěno, že budou disponovat znalostmi, dovednostmi a postoji potřebnými pro uplatňování inkluzivních postupů výuky a hodnocení, rozpoznání a řešení rozmanitých potřeb účastníků vzdělávání a rozvoj podpůrného vzdělávacího prostředí;
31. na základě stávajících struktur, aby se zabránilo další administrativní zátěži, zvýšily úsilí o shromažďování a analýzu údajů o inkluzivních postupech a výsledcích učení týkajících se všech účastníků vzdělávání, přičemž zvláštní pozornost je třeba věnovat těm, kteří pocházejí z nedostatečně zastoupeného a marginalizovaného prostředí, a jednotlivcům se zvláštními vzdělávacími potřebami, a přitom zabránit nálepkování a stigmatizaci, aby se zajistilo, že politiky budou vycházet ze spolehlivých a aktuálních poznatků;
32. podporovaly analýzu účinných inkluzivních postupů a převádění výsledků výzkumu do praktických strategií pro začleňování a zajistily, aby tyto strategie byly kontextově relevantní a bylo možné je přizpůsobit různým vzdělávacím prostředím;
33. ve vhodných případech vybízely k etickému a bezpečnému využívání podpůrných technologií a digitálních nástrojů s využitím nových příležitostí, které může umělá inteligence přinést, k rozšíření přístupu a zlepšení výsledků učení u účastníků vzdělávání s různými potřebami a podporovaly rovný přístup k těmto technologiím a nástrojům;

34. dále podporovaly spolupráci mezi tvůrci politik, výzkumnými pracovníky, mladými lidmi, vedoucími pracovníky škol, učiteli, školiteli a dalšími pracovníky, a to i v oblasti předškolního vzdělávání a péče, a jinými zúčastněnými stranami, aby se zajistilo sdílení, hodnocení a provádění postupů založených na důkazech napříč systémy vzdělávání a odborné přípravy;
35. podporovaly spolupráci mezi institucemi předškolního vzdělávání a péče, školami a vysokoškolskými a výzkumnými institucemi za účelem rozvoje inovativních, na důkazech založených a inkluzivních metod zaměřených na účastníky vzdělávání, o které se vedoucí pracovníci škol, učitelé, školitelé a další pracovníci, a to i v oblasti předškolního vzdělávání a péče, při své práci opírají;
36. posílily partnerství, která jsou navázána mezi institucemi předškolního vzdělávání a péče, školami, sociálními službami, poskytovateli zdravotní péče, mládežnickými a komunitními organizacemi a která podpoří celostní rozvoj dětí a účastníků vzdělávání, přičemž je třeba se zabývat jak vzdělávacími, tak sociálně-ekonomickými faktory, které ovlivňují jejich výsledky učení a duševní pohodu;
37. sledovaly a vyhodnocovaly účinnost inkluzivních vzdělávacích politik a postupů s využitím řady prostředků, včetně zpětné vazby od účastníků vzdělávání, vedoucích pracovníků škol, učitelů, školitelů a dalších pracovníků, a to i v oblasti předškolního vzdělávání a péče, a rodin, rodičů nebo zákonných zástupců, a podle potřeby prováděly úpravy k zajištění jejich neustálého zlepšování,

VYZÝVÁ EVROPSKOU KOMISI, ABY

38. nadále členským státům nabízela podporu v jejich úsilí o provádění inkluzivních vzdělávacích postupů prostřednictvím financování ze strany EU všemi dostupnými prostředky, aniž jsou dotčena jednání o víceletém finančním rámci na období po roce 2027, a prostřednictvím rozvoje zdrojů, které podporují inkluzivní politiky podložené důkazy, při jejichž vypracovávání se využívají odborné znalosti stálé skupiny pro ukazatele a měřítka;
39. nadále nabízela členským státům podporu při činnostech vzájemného učení, které jsou příležitostí k prozkoumání výzkumných poznatků a k poučení se ze zkušeností získaných při prosazování změn a inovací ve všech systémech vzdělávání a odborné přípravy;
40. na základě stávajících zdrojů, jako je Evropská platforma pro školní vzdělávání, nadále rozvíjela databázi účinných a účelných politik a postupů vycházejících z výsledků výzkumu v oblasti inkluzivního vzdělávání, jež podpoří vedoucí pracovníky škol, učitele, školitele a další pracovníky, včetně pracovníků v oblasti předškolního vzdělávání a péče, jakož i místní, regionální a vnitrostátní politiku, aby se zlepšily výsledky všech dětí a účastníků vzdělávání;
41. dále spolupracovala a usilovala o součinnost s mezinárodními organizacemi, nezávislými agenturami a dalšími příslušnými mezinárodními zúčastněnými stranami, jako je Evropská agentura pro speciální a inkluzivní vzdělávání, OECD, Mezinárodní asociace pro hodnocení výsledků v oblasti vzdělávání (IEA), UNESCO, UNICEF a Evropský statistický systém, s cílem posílit důkazy týkající se inkluzivního vzdělávání, a aby se zároveň vyvarovala vytváření nových struktur;
42. zohlednila tyto závěry při přípravě a provádění opatření v oblasti inkluzivního vzdělávání při současném respektování zásady subsidiarity,

VYZÝVÁ KOMISI A ČLENSKÉ STÁTY, ABY:

43. nadále plně využívaly potenciál programu Erasmus+ k podpoře inkluzivního vzdělávání prostřednictvím projektů, postupů a pedagogických nástrojů ve všech jeho rozměrech a činnostech a co nejlépe využívaly inkluzivního přístupu v rámci programu ke vzdělávací mobilitě, aby přinesl skutečnou změnu napříč systémy vzdělávání a odborné přípravy;
44. se zavázaly k zajištění toho, aby inkluzivní vzdělávání zůstalo na úrovni EU v oblasti vzdělávání a odborné přípravy prioritou, což přispěje k plnému dosažení Evropského prostoru vzdělávání a cílů udržitelného rozvoje OSN, zejména cíle 4 (kvalitní vzdělávání);
45. pokračovaly v dialogu a spolupráci se všemi zúčastněnými stranami na místní, regionální, vnitrostátní, unijní a mezinárodní úrovni v odvětví vzdělávání a odborné přípravy s cílem vytvořit inkluzivní a spravedlivé systémy vzdělávání a odborné přípravy zaměřené na účastníky vzdělávání, které podporují rozvoj všech účastníků vzdělávání.